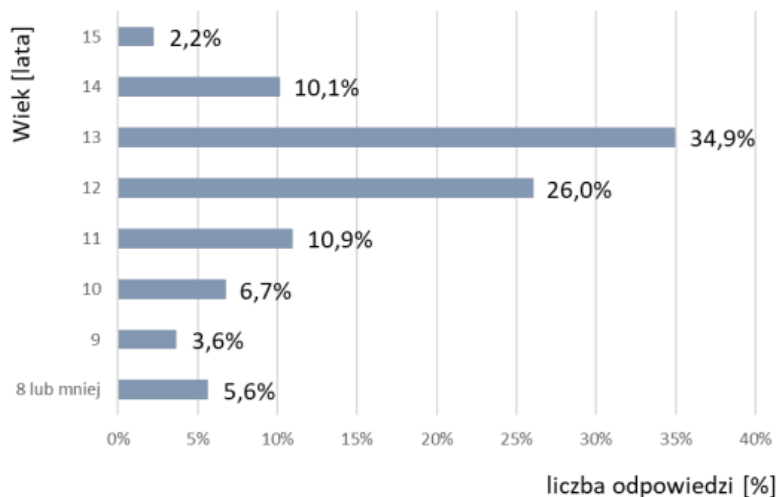

Co czwarty uczeń szkoły podstawowej próbował już nikotyny. Dla 7 na 10 nastolatków furtką do nałogu były e-papierosy.

Co czwarty uczeń szkoły podstawowej (26 proc.) ma za sobą inicjację nikotynową, przy czym dla 7 na 10 (73,3 proc.) pierwszym w życiu wyrobem z nikotyną był e-papieros. Ponad połowa (53,8 proc.) uczniów próbowała wyrobów z nikotyną z powodu ciekawości ich smaku. Wśród uczniów używających obecnie nikotyny najwięcej (8 na 10), używa e-papierosów, najczęściej o słodkich, owocowych lub deserowych smakach. To alarmujące wyniki najnowszego badania ankietowego młodzieży szkolnej, przeprowadzonego przez CBOS na grupie 1380 uczniów, głównie 13- i 14-latków. Autorami raportu są eksperci skupieni wokół Polskiego Towarzystwa Postępów Medycyny – MEDYCYNA XXI.

Niepokojąco obniża się wiek inicjacji nikotynowej. Co trzeci uczeń (34,9 proc.) deklaruje, że pierwszą styczność z nikotyną miał w wieku zaledwie 13 lat. Co czwarty (26 proc.) miał 12 lat, a co dziesiąty (10,9 proc.) – 11 lat. Inicjacja nikotynowa dotyczy już nawet 8-latków, wśród których 5,6 proc. uczniów próbowało już produktu zawierającego nikotynę.

1. Ile miałeś/miałaś lat, gdy po raz pierwszy spróbowałeś/spróbowałaś jakiegokolwiek produktu z tytoniem lub nikotyną (papierosa, e-papierosa, podgrzewacza tytoniu lub innego)?

Źródło: Polskie Towarzystwo Postępów Medycyny MEDYCYNA XXI, 2024 r.

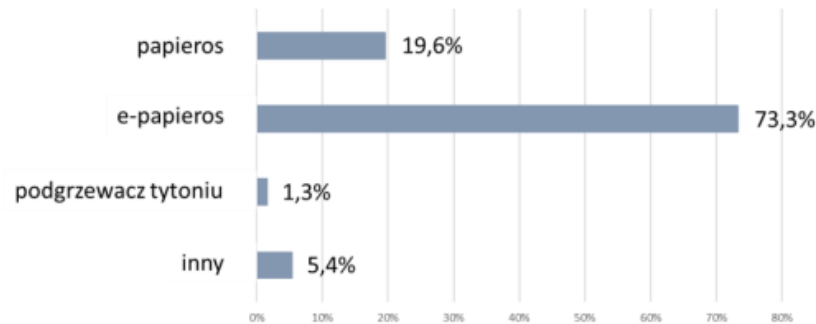
E-papierosy furtką do nikotynowego nałogu wśród uczniów

Dla nieletnich główną furtką do nikotynowego nałogu są e-papierosy: aż 73,3 proc. uczniów wskazało je jako pierwszy w życiu wyrób z nikotyną.

Popularne wśród młodych tzw. „vape’y” (e-papierosy) wyprzedziły pod kątem inicjacji nikotynowej nawet papierosy tradycyjne, które jako pierwszy w życiu wyrób nikotynowy wymieniało 19,6 proc.

ankietowanych uczniów. Rzadziej (5,4 proc. wskazań) młodzi w pierwszej kolejności sięgają po inne wyroby z nikotyną, jak np. saszetki nikotynowe czy po podgrzewacze tytoniu (1,3 proc. wskazań).

2. Czego spróbowałeś/spróbowałaś pierwszy raz?

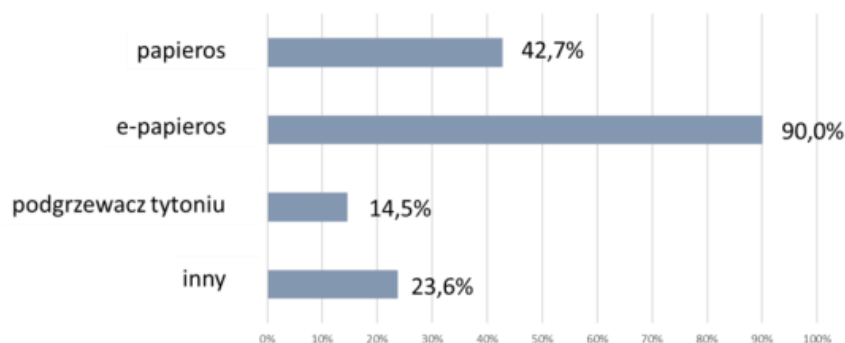

Źródło: Polskie Towarzystwo Postępów Medycyny MEDYCYNA XXI, 2024 r.

Głównymi powodami sięgania przez młodych po wyroby nikotynowe są kolejno: ciekawe smaki (53,8 proc. wskazań); chęć spróbowania czegoś nowego (32,1 proc.); oraz moda wśród rówieśników i przekonanie, że używanie wyrobów nikotynowych „fajnie wygląda” – w obydwu przypadkach po 10,3 proc. wskazań.

Wśród uczniów używających nikotyny zdecydowanie dominują e-papierosy, czyli tzw. wapowanie (ang. *vaping*): aż 9 na 10 uczniów używających nikotyny (90 proc.) używa jej właśnie z e-papierosów. 4 na 10 (42,7 proc.) przyznaje, że obecnie pali papierosy. Używanie podgrzewaczy tytoniu deklaruje 14,5 proc. uczniów, a 23,6 proc. stwierdza, że sięga po innego rodzaju wyroby.

5. Którego z produktów używasz obecnie? (możliwe zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi)

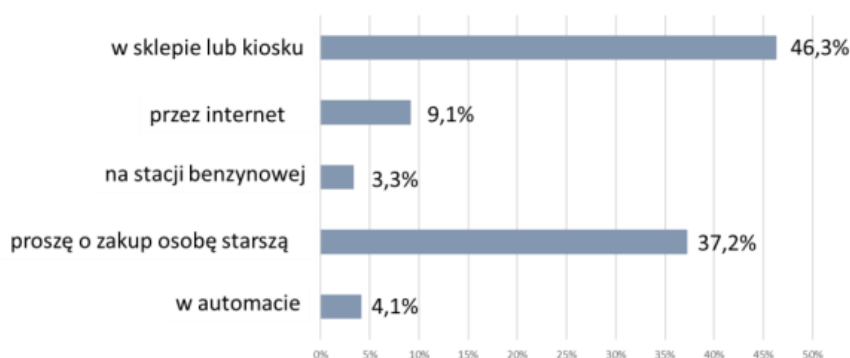
Badacze zwracają przy tym uwagę na niepokojące zjawisko tzw. „podwójnego palenia” lub „podwójnych palaczy” (ang. *dual users*). Młodzi sięgają dziś po nikotynę z kilku źródeł: najczęściej łącząc wapowanie e-papierosów z paleniem papierosów.

– W szkołach epidemia papierosów ustąpiła miejsca epidemii e-papierosów. 9 na 10 uczniów, którzy obecnie używają nikotyny, używa jej wapując e-papierosy. To rzeczywiście „plaga” polskich szkół, cytując Panią Minister Zdrowia Izabelę Leszczyńską. Najczęściej te e-papierosy mają smaki atrakcyjne dla nieletnich. Smakują jak owoce, słodczyce czy desery – wapowanie takich smaków deklaruje blisko 83 proc. uczniów używających e-papierosów. W Polsce dużo się mówi ostatnio o e-papierosach jednorazowych, ale mamy też e-papierosy wielorazowe na wymienne kapsułki z płynami, które stwarzają takie samo zagrożenie dla młodych, bo zawierają identyczne smaki. Problem zatem są nie tyle urządzenia, co atrakcyjne smaki płynów używanych w takich urządzeniach – mówi prof. dr hab. med. Krzysztof J. Filipiak, Prezes Polskiego Towarzystwa Postępów Medycyny – MEDYCINA XXI – Siedem państw UE prowadzi aktualnie intensywne prace nad wycofaniem jednorazowych e-papierosów z rynku. W Belgii będą zakazane od 1 stycznia 2025 r. i znikną z półek sklepowych. Podobny zamiar ogłosiło ostatnio irlandzkie ministerstwo zdrowia. U nas, przykro to przyznać, przegrywamy walkę z e-papierosowym lobby. Nie potrafimy doprowadzić do końca choćby jednej ustawy, która chroniłaby nieletnich przed wapowaniem, z doniesień prasowych wiemy, że nie udaje się też zastrzyć polityki fiskalnej w tym względzie. Skutek tej inercji decydentów? Dzisiaj e-papierosy smakowe, jutro alkohol w kolorowych tubkach dla dzieci. Zarabiający na tych „plagach” bardzo skutecznie wykorzystują ten brak zdecydowanych działań rządzących – dodaje ekspert.

Co drugi uczeń samodzielnie kupuje wyroby nikotynowe

Jak wynika z badania, blisko połowa uczniów (46,3 proc.) przyznaje, że bez trudu samodzielnie kupuje wyroby nikotynowe w sklepie lub kiosku, pomimo obowiązującego zakazu ich sprzedaży osobom nieletnim. Z kolei 9 proc. uczniów deklaruje nabywanie e-papierosów w sklepach internetowych.

11. W jaki sposób najczęściej nabywasz swój produkt?

Wyniki zmierzone w badaniu Polskiego Towarzystwa Postępów Medycyny MEDYCINA XXI są zatem bliskie tym z wcześniejszego badania PolNicoYouth, przeprowadzonym na zlecenie Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH.

– *Palenie papierosów jest jedną z głównych przyczyn chorób płuc i zgonów spowodowanych uszkodzeniem układu oddechowego. Obecnie młodzi ludzie zaczynają natóg nikotynowy od smakowych e-papierosów, które wyglądają jakby były stworzone dla dzieci. Obowiązujący u nas zakaz sprzedaży wyrobów nikotynowych osobom poniżej 18 roku życia funkcjonuje tylko na papierze, ale już nie w życiu. Dlatego środowisko medyczne od dawna sygnalizuje Ministerstwu Zdrowia pilną potrzebę wprowadzenia ustawy zakazującej tzw. smakowych e-papierosów. Te produkty powinny całkowicie zniknąć z półek sklepów. Liczymy na to, że apele ekspertów w tej sprawie zostaną w końcu wzięte pod uwagę – mówi dr hab. med. Piotr Korczyński z Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, jeden z autorów badania.*

Młodzi przyznają, że głównym powodem, dla którego próbują wyrobów nikotynowych jest ciekawość ich smaku.

– *Mnogość wariantów smakowych sprawia, że wyroby nikotynowe stały się już nowymi słodyczami. Produkty z nikotyną same wyglądają jak cukierki. Pamiętajmy, że dzieci są bardziej podatne na bodźce zmysłowe niż dorośli. A marketing wyrobów nikotynowych, w szczególności słodko-owocowych e-papierosów, celuje właśnie w najmłodszych, maskując prawdziwe oblicze natogu. Nazywając rzeczy po imieniu, to jest polowanie na dzieci. Dlaczego takie e-papierosy stoją w sklepach obok słodyczy? Dlaczego są na wysokości wzroku dziecka? Dlaczego mają kolorowe opakowania? Dlaczego obiecują smakowe doznania? Dlaczego kosztują grosze? Dla młodego człowieka wydatek 30 zł na takiego e-papierosa nie jest żadną barierą wejścia w natóg. Ważniejsza jest dla niego realizacja potrzeby „poczucia się dorosłym” czy możliwości „zaszpanowania” wśród swoich rówieśników – mówi dr n. med. Piotr Wierziński, psychiatra.*

W zdecydowanej większości (95 proc.) uczniowie deklarują, że są świadomi następstw zdrowotnych wynikających z używania produktów z nikotyną. Mimo to ich aktualne używanie deklaruje co dziesiąty uczeń. Co znamienne, zaledwie 2,5 proc. uczniów używających nikotyny otwarcie przyznaje, że czują się uzależnieni.

O badaniu

Badanie „Używanie produktów nikotynowych przez młodzież w Polsce. Badanie w środowisku szkolnym” objęło łącznie 1380 uczniów, w większości 13- i 14-latków. Badanie zrealizował CBOS metodą wywiadu audytoryjnego: uczniowie szkół podstawowych (klasy 7. i 8.) otrzymali anonimowe ankiety do samodzielnego wypełnienia, w okresie kwiecień-czerwiec 2024 r. Zleceniodawcą badania był Instytut Zdrowia i Demokracji, wykonawcą CBOS, merytoryczne opracowanie raportu przygotował zespół ekspertów z Polskiego Towarzystwa Postępów Medycyny – MEDYCYNA XXI.

Autorzy raportu:

- **prof. dr hab. med. Krzysztof J. Filipiak** – Instytut Nauk Klinicznych, Uczelnia Medyczna im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie; Klinika Hipertensjologii, Angiologii i Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu; Prezes Polskiego Towarzystwa Postępów Medycyny – MEDYCYNA XXI.
- **dr hab. med. Piotr Korczyński** – Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny.
- **dr n. med. Agnieszka Jankowska-Zduńczyk** – Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, AGAMED Specjalistyczna Praktyka Lekarska, Warszawa.
- **lek. Stanisław Surma** – Klinika Chorób Wewnętrznych i Farmakologii Klinicznej, Katedra Farmakologii, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach.

- **prof. CMKP dr hab. med. Sebastian Szmit** – Zakład Kardioonkologii, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Instytut Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie, Klinika Diagnostyki Onkologicznej, Kardioonkologii i Medycyny Paliatywnej, Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie.
- **dr n. med. Piotr Wierziński** – Poradnia Psychiatryczna, Łódź.